

III

(Akty przygotowawcze)

INICJATYWY PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Inicjatywa Królestwa Belgii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Estonii, Królestwa Hiszpanii, Republiki Francuskiej, Republiki Włoskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburga, Republiki Węgierskiej, Republiki Austrii, Republiki Portugalskiej, Rumunii, Republiki Finlandii oraz Królestwa Szwecji w sprawie przyjęcia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego w postępowaniu karnym

(2010/C 69/01)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2 lit. b),

uwzględniając Rezolucję Rady z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącą harmonogramu działań mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym ⁽¹⁾, w szczególności w odniesieniu do środka A w załączniku do niej

uwzględniając inicjatywę Królestwa Belgii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Estonii, Królestwa Hiszpanii, Republiki Francuskiej, Republiki Włoskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburg, Republiki Węgierskiej, Republiki Austrii, Republiki Portugalskiej, Rumunii, Republiki Finlandii, oraz Królestwa Szwecji,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą ⁽²⁾

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Unia Europejska postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwijanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej w Tampere z dnia 15 i 16 października 1999 r., a zwłaszcza ich pkt 33, zasada wzajemnego uznawania powinna stać się podstawą współpracy sądowej zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych w Unii Europejskiej.

(2) W dniu 29 listopada 2000 r. Rada, zgodnie z konkluzjami z posiedzenia w Tampere, przyjęła program środków mających na celu wprowadzenie w życie zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawach karnych ⁽³⁾. We wprowadzeniu do tego programu stwierdza się, że wzajemne uznawanie „ma na celu wzmocnienie współpracy między państwami członkowskimi, ale także zwiększenie ochrony praw jednostki”.

(3) Wdrożenie zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawach karnych zakłada, że państwa członkowskie mają wzajemne zaufanie do swoich systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Zakres wzajemnego uznawania w znacznym stopniu zależy od szeregu parametrów, w tym mechanizmów zabezpieczenia praw podejrzanych oraz wspólnych minimalnych norm niezbędnych dla ułatwienia stosowania zasady wzajemnego uznawania.

(4) Zasada wzajemnego uznawania może skutecznie działać jedynie w duchu zaufania, gdy nie tylko organy sądowe, ale wszyscy uczestnicy procesu karnego postrzegają decyzje organów sądowych innego państwa członkowskiego jako równoważne z decyzjami sądów ich własnego państwa, co wymaga nie tylko zaufania do tego, że przepisy partnera są właściwe, ale także ufności, że są one prawidłowo stosowane.

(5) Mimo że wszystkie państwa członkowskie są stronami europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) z doświadczenia wynika, że nie zawsze stanowi to o zapewnieniu wystarczającego zaufania do systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych innych państw członkowskich.

⁽¹⁾ Dz.U. C 295 z 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ Opinia ... (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym).

⁽³⁾ Dz.U. C 12 z 15.1.2001, s. 10.

- (6) Art. 82 ust. 2 Traktatu przewiduje ustanowienie norm minimalnych obowiązujących w państwach członkowskich w celu ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym. Art. 82 ust. 2 lit. b) odwołuj się do „praw jednostek w postępowaniu karnym” jako jednego z obszarów, w którym można ustanowić normy minimalne.
- (7) Wspólne minimalne normy powinny doprowadzić do zwiększonego zaufania do sądowych systemów karnych wszystkich państw członkowskich, co z kolei powinno doprowadzić do bardziej efektywnej współpracy sądowej opartej na wzajemnym zaufaniu. Takie wspólne minimalne normy powinny mieć zastosowanie w odniesieniu do tłumaczeń ustnych i pisemnych w postępowaniu karnym.
- (8) Prawo osób, które nie rozumieją języka postępowania, do tłumaczenia ustnego i pisemnego zostało sformułowane w art. 6 EKPC oraz w wykładni zawartej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przepisy niniejszej dyrektywy ułatwiają stosowanie tego prawa w praktyce. W tym celu w niniejszej dyrektywie zamierza się zapewnić podejrzanemu lub oskarżonemu prawo do tłumaczenia ustnego i pisemnego w trakcie postępowania karnego, by zagwarantować jego prawo do rzetelnego procesu sądowego.
- (9) Prawa przewidziane w niniejszej dyrektywie powinny także mieć zastosowanie do postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania w granicach przewidzianych niniejszą dyrektywą. Wykonujące nakaz państwa członkowskie powinny zapewnić tłumaczenie ustne i pisemne osobie będącej przedmiotem wniosku, która nie rozumie języka postępowania ani nim nie włada; państwa te powinny także ponosić koszty tego tłumaczenia.
- (10) Przepisy niniejszej dyrektywy powinny zapewniać ochronę – przez udzielenie darmowej i odpowiedniej pomocy językowej – praw podejrzanych, którzy nie władają językiem postępowania ani go nie rozumieją, do zrozumienia przedstawionych im zarzutów lub podejrzeń i przebiegu postępowania w takim stopniu, aby móc korzystać ze swych praw. Podejrzany lub oskarżony powinien m.in. być w stanie przedstawić swojemu doradcy prawnemu swoją wersję wydarzeń, zwrócić uwagę na wszelkie stwierdzenia, z którymi się nie zgadza, i uświadomić swojemu doradcy prawnemu wszelkie fakty, które należy przedstawić jako linię obrony. W związku z tym przypomina się, że przepisy niniejszej dyrektywy określają zasady minimalne. Państwa członkowskie mogą rozszerzyć prawa określone w niniejszej dyrektywie, by zapewnić wyższy poziom ochrony, także w sytuacjach nie ujętych wyraźnie w niniejszej dyrektywie. Poziom ochrony nigdy nie powinien być niższy niż przewidziano w EKPC i w wykładni zawartej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- (11) Państwa członkowskie nie powinny być zobowiązane do zapewniania tłumaczenia ustnego rozmów między podejrzanym lub oskarżonym a jego doradcą prawnym w przypadkach, gdy mogą oni skutecznie porozumiewać się w tym samym języku. Państwa członkowskie nie powinny być również zobowiązane do zapewniania tłumaczenia ustnego takich rozmów w przypadkach, gdy prawo do tłumaczenia ustnego stosuje się wyraźnie w celu innym niż wykonanie prawa do rzetelnego procesu sądowego w danym postępowaniu.
- (12) Stwierdzenie braku potrzeby tłumaczenia ustnego lub pisemnego powinno podlegać weryfikacji zgodnie z prawem krajowym. Weryfikację taką można przeprowadzić np. za pomocą konkretnej procedury skarg lub w ramach zwykłej procedury odwołania od decyzji z przyczyn merytorycznych.
- (13) Odpowiedniej pomocy należy udzielić także podejrzanym lub oskarżonym cierpiącym na zaburzenia słuchu lub mowy.
- (14) U podstaw właściwego wymierzania sprawiedliwości leży obowiązek opieki nad podejrzanymi lub oskarżonymi znajdującymi się w potencjalnie niekorzystnym położeniu, zwłaszcza z powodu upośledzeń fizycznych wpływających na ich zdolność do skutecznego porozumiewania się. Prokuratura, organy ścigania i organy sądowe powinny zatem zapewnić, aby osoby te były w stanie skutecznie wykonywać prawa przewidziane na mocy niniejszej dyrektywy, na przykład zwracając uwagę na wszelkie potencjalne słabości mające wpływ na zdolność tych osób do śledzenia postępowania i do wyrażania się, oraz podejmując odpowiednie kroki w celu zagwarantowania tych praw.
- (15) Zagwarantowanie rzetelności postępowania wymaga, by istotne dokumenty, lub przynajmniej główne ich części, były przetłumaczone dla podejrzanego lub oskarżonego. Od organów państw członkowskich zależy postanowienie o tym, które dokumenty należy przetłumaczyć, zgodnie z prawem krajowym. Niektóre dokumenty powinny zawsze być uważane za istotne dokumenty, które należy przetłumaczyć; jest to np. decyzja o pozbawieniu danej osoby wolności, zarzut lub oskarżenie oraz każdy wyrok.
- (16) Zrzeczenie się prawa do tłumaczenia pisemnego dokumentów powinno być jednoznaczne, posiadać minimalne zabezpieczenia i nie powinno stać w sprzeczności z żadnym istotnym interesem publicznym.
- (17) Niniejsza dyrektywa przestrzega praw podstawowych i jest w pełni zgodna z zasadami uznanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności niniejsza dyrektywa ma na celu promowanie prawa do wolności, rzetelnego procesu sądowego oraz prawa do obrony.

- (18) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby przepisy niniejszej dyrektywy, gdy odpowiadają one prawom gwarantowanym na mocy EKPC, były wykonywane w sposób spójny z postanowieniami EKPC i z wykładnią zawartą w stosownym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- (19) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie osiągnięcie wspólnych minimalnych norm nie może być osiągnięty w wystarczającym stopniu przez państwa członkowskie, a ze względu na rozmiary i skutki możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może przyjąć środki zgodne z zasadą pomocniczości zdefiniowaną i określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Zakres zastosowania

1. Niniejsza dyrektywa ustanawia przepisy dotyczące prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego w postępowaniu karnym oraz w postępowaniu służącym wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania.
2. Prawa te mają zastosowanie wobec każdej osoby od chwili, gdy właściwe organy danego państwa członkowskiego uświadomią tej osobie, że jest ona podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa, do czasu zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne ustalenie tego, czy dany podejrzany lub oskarżony popełnił to przestępstwo.
3. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do żadnego postępowania, które może prowadzić do nałożenia kar przez instancję inną niż sąd karny, o ile postępowanie to nie toczy się przed sądem mającym jurysdykcję w sprawach karnych.

Artykuł 2

Prawo do tłumaczenia ustnego

1. W celu zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanemu lub oskarżonemu, który nie rozumie języka danego postępowania karnego ani nim nie włada, zapewniono tłumaczenie ustne na jego język ojczysty lub na inny zrozumiały dla niego język. Podczas postępowania karnego przed organami śledczymi i sądowymi, również podczas przesłuchania przez policję, podczas wszystkich rozpraw sądowych oraz wszelkich niezbędnych posiedzeń między rozprawami zapewnia się tłumaczenie ustne, również rozmów między podejrzanym lub oskarżonym a jego doradcą prawnym; tłumaczenie takie może być zapewnione również w innych sytuacjach. Niniejszy przepis nie ma wpływu na przepisy prawa krajowego dotyczące obecności doradcy prawnego na każdym etapie postępowania karnego.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby osoba z zaburzeniami słuchu otrzymała pomoc przy tłumaczeniu ustnym, jeżeli jest to dla niej stosowne.

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby zweryfikowano w dowolny sposób, również konsultując się z podejrzanym lub oskarżonym, czy rozumie on język postępowania karnego i czy nim włada oraz czy potrzebuje pomocy tłumacza ustnego.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby na pewnym etapie postępowania, zgodnie z prawem krajowym, umożliwić weryfikację stwierdzenia o braku potrzeby tłumaczenia ustnego. Weryfikacja taka nie pociąga za sobą zobowiązania państw członkowskich do przewidzenia oddzielnej metody, w ramach której wyłączną podstawą do przeprowadzenia weryfikacji jest kwestionowanie tego stwierdzenia.

5. W postępowaniu służącym wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania wykonujące nakaz państwo członkowskie zapewnia, aby jego właściwe organy zapewniły osobie będącej przedmiotem takiego postępowania, która nie rozumie języka postępowania ani nim nie włada, tłumaczenie ustne zgodnie z niniejszym artykułem.

Artykuł 3

Prawo do tłumaczenia pisemnego istotnych dokumentów

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanemu lub oskarżonemu, który nie rozumie języka danego postępowania karnego, zapewniono tłumaczenie pisemne na jego język ojczysty lub inny język dla niego zrozumiały, wszystkich dokumentów niezbędnych do zagwarantowania jego prawa do rzetelnego procesu sądowego lub przynajmniej ważnych części tych dokumentów, pod warunkiem że osoba ta ma prawo dostępu do tych dokumentów na mocy prawa krajowego.
2. Właściwe organy decydują o tym, które dokumenty są istotne i wobec tego należy je przetłumaczyć na mocy ust. 1. Istotne dokumenty, które mają być przetłumaczone, w całości lub w części istotnych fragmentów, obejmują co najmniej nakazy zatrzymania lub równorzędne postanowienia o pozbawieniu danej osoby wolności, zarzuty oraz jakikolwiek wyrok, gdy takie dokumenty istnieją.
3. Podejrzanemu lub oskarżonemu lub jego doradca prawny mogą przedstawić uzasadniony wniosek o przetłumaczenie dalszych dokumentów niezbędnych do skutecznego wykonywania prawa do obrony.
4. Państwa członkowskie zapewniają, aby na pewnym etapie postępowania, zgodnie z prawem krajowym, umożliwić weryfikację, jeżeli nie zostało zapewnione tłumaczenie dokumentu, o którym mowa w ust. 2 i 3. Weryfikacja taka nie pociąga za sobą zobowiązania państw członkowskich do przewidzenia oddzielnej metody, w ramach której wyłączną podstawą do przeprowadzenia weryfikacji jest kwestionowanie tego stwierdzenia.
5. W postępowaniu służącym wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania wykonujące nakaz państwo członkowskie zapewnia, aby jego właściwe organy zapewniły każdej osobie będącej przedmiotem tego postępowania, która nie rozumie języka, w którym sporządzono europejski nakaz aresztowania lub na który przetłumaczono go w wydającym państwie członkowskim, tłumaczenie tego nakazu.

6. O ile nie wpływa to na rzetelność postępowania, w stosownych przypadkach zamiast tłumaczenia pisemnego można przedstawić tłumaczenie lub streszczenie ustne dokumentów, o których mowa w niniejszym artykule.

7. Osoba mająca na mocy niniejszego artykułu prawo do tłumaczenia pisemnego dokumentów może w każdej chwili zrzec się tego prawa.

Artykuł 4

Koszty tłumaczenia ustnego i pisemnego

Państwa członkowskie ponoszą koszty tłumaczenia ustnego i pisemnego wynikające ze stosowania art. 2 i 3 bez względu na wynik postępowania.

Artykuł 5

Jakość tłumaczenia ustnego i pisemnego

Państwa członkowskie podejmują konkretne środki w celu zapewnienia, aby tłumaczenie ustne i pisemne charakteryzowało się dostateczną jakością, tak by podejrzany lub oskarżony oraz osoba będąca przedmiotem europejskiego nakazu aresztowania byli w pełni zdolni do wykonywania swoich praw.

Artykuł 6

Klauzula o niezmnieszeniu poziomu ochrony

Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie może być rozumiany jako ograniczający lub wyłączający prawa i gwarancje procesowe zapewnione przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, inne stosowne przepisy prawa międzynarodowego lub przepisy któregośkolwiek państwa członkowskiego, które zapewnia wyższy poziom ochrony.

Artykuł 7

Wdrażanie

Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia zgodności z przepisami niniejszej dyrektywy nie później niż do dnia ... r. (*)

Do tego samego dnia państwa członkowskie przekazują Radzie i Komisji tekst przepisów dokonujących transpozycji do prawa krajowego zobowiązań nałożonych na te państwa na mocy niniejszej dyrektywy.

Artykuł 8

Sprawozdanie

Do dnia ... (**), Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające, w jakim stopniu państwa członkowskie przedsięwzięły niezbędne środki w celu zastosowania się do niniejszej dyrektywy; sprawozdaniu w razie potrzeby towarzyszą wnioski legislacyjne.

Artykuł 9

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Brukseli ...

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

...

W imieniu Rady
Przewodniczący

...

(*) Proszę wstawić datę 30 miesięcy od daty publikacji niniejszej dyrektywy w *Dzienniku Urzędowym*

(**) Proszę wstawić datę 42 miesiące od daty publikacji niniejszej dyrektywy w *Dzienniku Urzędowym*.